

HOTĂRÂRE

cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a
judecătorului Curții de Apel Centru Alexandru Spoială

23 aprilie 2025
nr. 187/16

mun. Chișinău

Examinând Raportul Comisiei de evaluare externă a judecătorului Curții de Apel Centru (anterior Curtea de Apel Chișinău) Alexandru Spoială, luând act de informația membrului CSM Sergiu Băieșu, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii

CONSTATĂ:

I. Procedura de evaluare în cadrul Comisiei de evaluare:

1.1. La 17 august 2023, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 252 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, în vigoare de la 22 august 2023 (*în continuare - Legea nr. 252/2023*).

La 15 iunie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a numit în funcție membrii Comisiei de evaluare a judecătorilor (*în continuare - Comisia de evaluare*).

Subiecți ai evaluării sunt judecătorii care, din 1 ianuarie 2017 și până la data intrării în vigoare a prezentei legi, au exercitat funcția de președinte și/sau vicepreședinte a judecătoriilor, inclusiv cei care au asigurat interimatul acestor funcții pentru un termen mai mare de un an și *judecătorii curților de apel aflați în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi*, cât și candidații la aceste funcții care vor câștiga concursurile pentru ocuparea funcțiilor respective până la 31 decembrie 2025.

În conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Legea nr. 252/2023, Comisia de evaluare verifică integritatea etică și financiară a subiectului, iar conform alineatului (2) al aceluiași articol sunt prevăzute situațiile în care subiectul nu corespunde criteriului de integritate etică, totodată alineatul (3) prevede situațiile în care subiectul nu corespunde criteriului de integritate financiară.

Salariul mediu pe economie pentru anul 2023 a fost de 11.700 MDL. Astfel, pragul de 20 de salarii medii este de 234.000 MDL, iar pragul de cinci salarii medii este de 58.500 MDL.

În conformitate cu articolul 11 alineatele (2) și (3) din Legea 252/2023, Comisia stabilește că un subiect nu corespunde criteriului de integritate etică dacă comisia de evaluare a stabilit că:

a) în ultimii 5 ani, a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor sau, după caz, a procurorilor, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului;

b) în ultimii 10 ani, a admis în activitatea sa incompatibilități și conflicte de interese care afectează funcția deținută.

Totodată, Comisia stabilește că un subiect nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă comisia de evaluare are dubii serioase determinate de faptul că:

a) diferența dintre avere, cheltuieli și venituri, pentru ultimii 12 ani, depășește 20 de salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de către Guvern pentru anul 2023;

b) în ultimii 10 ani, a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de către Guvern pentru anul 2023.

1.2. La 5 aprilie 2024, pe baza articolului 12 alin. (1) din Legea nr. 252/2023, Comisia a recepționat de la Consiliul Superior al Magistraturii, lista judecătorilor Curții de Apel Chișinău în care era menționat și numele Alexandru Spoială (*în continuare subiectul*).

1.3. La 11 aprilie 2024, Comisia a notificat subiectul și i-a solicitat să completeze și să returneze un chestionar de etică și declarațiile prevăzute la articolul 12 alin. (3) din Legea nr. 252/2023 în termen de 20 de zile de la data notificării (în continuare, ambele denumite împreună „declarația pentru ultimii cinci ani”). La 30 aprilie 2024, subiectul a returnat declarația pentru ultimii cinci ani și chestionarul completate.

La 13 august 2024, Comisia a notificat subiectul că dosarul său de evaluare a fost repartizat aleatoriu Completului B din care fac parte membrii Scott Bales, Iurie Gațcan și Willem Brouwer. De asemenea, subiectul a fost informat despre dreptul de a solicita în scris și în cel mai scurt timp posibil recuzarea membrilor

Având în vedere că legea stabilește perioade de evaluare diferite pentru criteriile de integritate etică și financiară citate mai sus, Comisia a evaluat conformitatea cu aceste criterii în ultimii cinci, 10 și, respectiv, 12 ani. Având în vedere că declarațiile fiscale și, după caz, declarațiile de avere și interese personale se depun la început de an pentru întregul an precedent, pentru criteriul de integritate financiară, perioada de evaluare a inclus 2012-2023 și 2014-2023. Pentru criteriile de integritate etică, perioada de evaluare a inclus ultimii cinci

sau, respectiv, 10 ani, calculați în mod regresiv din prima zi anterioară datei notificării.

În ultimii 12 ani din perioada de evaluare, subiectul a avut obligația de a depune declarații, atât în conformitate cu Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, cât și în conformitate cu Legea nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății pentru persoanele cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere.

Comisia a solicitat și a obținut informații din numeroase surse. Sursele care au prezentat informații despre subiect au inclus Autoritatea Națională de Integritate (în continuare „ANI”), Serviciul Fiscal de Stat (în continuare „SFS”), Casa Națională de Asigurări Sociale (în continuare „CNAS”), Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, bănci (Energbank S.A., EuroCreditBank S.A., Eximbank S.A., Moldinconbank S.A., MAIB S.A., BCR Chișinău S.A., Victoriabank S.A., Banca de Finanțe și Comerț (FincomBank) S.A., OTP Bank S.A., Banca Socială S.A., Banca de Economii S.A.), Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare „SCPSB”) și Agenția Servicii Publice (în continuare „ASP”). De asemenea, Comisia a solicitat și a obținut informații de la alte instituții publice și entități private, surse deschise precum rețelele de socializare și articolele jurnalistice de investigație. Au fost primite mai multe petiții la 29 iulie 2024, 19 august 2024 și 27 noiembrie 2024 de la membri ai societății civile. Acestea au fost incluse în dosarul de evaluare. Toate informațiile primite au fost verificate minuțios din punct de vedere al corectitudinii și al relevanței.

Comisia a solicitat de două ori informații de la Procuratura Generală, Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. La baza acestor solicitări a fost comunicatul de presă al Curții de Apel Chișinău cu referire la informațiile publice privind pretinsa mită pentru judecătorii Curții de Apel Chișinău. Aceste informații se referă la înlocuirea arestului preventiv cu arestul la domiciliu pentru mai mulți cetățeni ucraineni. Deoarece niciuna dintre sursele oficiale identificate nu a confirmat examinarea pretinsei activități, aceasta nu a fost investigată în continuare, în conformitate cu articolul 14 alin. (10) din Legea nr. 252/2023.

La 20 august 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 29 august 2024 (în continuare „*prima rundă de întrebări*”). La 20 august 2024, subiectul a solicitat o prelungire a termenului de răspuns. Comisia a acordat prelungirea până la 2 septembrie 2024. Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul prelungit.

La 11 octombrie 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 20 octombrie 2024

(în continuare „a doua rundă de întrebări”). Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul stabilit.

La 5 decembrie 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 12 decembrie 2024 (în continuare „a treia rundă de întrebări”). Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul stabilit.

La 24 ianuarie 2025, Comisia a notificat subiectul că, pe baza informațiilor colectate și analizate, a constatat unele aspecte care generează dubii cu privire la corespunderea cu criteriile etice și l-a invitat să participe la o audiere publică la 5 februarie 2025. De asemenea, subiectul a fost informat că raportul de evaluare poate conține și alte aspecte care au fost analizate în timpul evaluării.

La 26 ianuarie 2025 subiectul a solicitat acces la toate materialele din dosarul său de evaluare, accesul fiindu-i asigurat.

La data de 26 ianuarie 2025, subiectul a solicitat să fie audiat în ședință parțial închisă. La 27 ianuarie 2025, Comisia a admis cererea. Comisia a decis discutarea în ședință închisă a unei chestiuni legate de dubiile notificate, și anume cauza *Malai*. Comisia a decis astfel pentru că dosarul este la faza de urmărire penală și pentru a asigura prezumția nevinovăției, dreptul la viață privată și respectul pentru secretul urmăririi penale.

La 5 februarie 2025, Comisia de evaluare a organizat o audiere publică în Completul de evaluare „B”. În cadrul audierii, subiectul a confirmat corectitudinea răspunsurilor sale din declarația pentru ultimii cinci ani și din chestionarul de etică și a declarat că nu are corectări sau completări la răspunsurile oferite anterior.

1.4. La 13 martie 2025 Comisia de evaluare a remis în adresa Consiliului Superior al Magistraturii Raportul din 11 martie 2025 de evaluare externă a judecătorului Curții de Apel Centru Alexandru Spoială.

1.5. Conform Raportului de evaluare, Comisia a propus ca subiectul să promoveze evaluarea externă, pentru că nu s-a constatat lipsa corespunderii cu criteriile stabilite la articolul 11 din Legea nr. 252/2023.

II. Examinarea de către Consiliul Superior al Magistraturii a rezultatelor evaluării:

2.1. Potrivit art. 18 alin. (3) din Legea 252/2023, în cel mult 30 de zile de la recepționarea documentelor menționate la art. 17 alin. (6), prin hotărâre motivată, Consiliul Superior al Magistraturii:

a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării;

b) respinge raportul cu privire la evaluare și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare, dacă constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea sau, după caz, nepromovarea evaluării;

c) după recepționarea raportului cu privire la evaluare, întocmit ca urmare a reluării evaluării prevăzute la lit. b), acceptă raportul conform lit. a) sau îl respinge și constată promovarea sau nepromovarea evaluării.

2.2. Conform art. 18 alin. (1) din Legea nr. 252/2023, Consiliul Superior al Magistraturii examinează în ședință rezultatele evaluării subiectului în baza dosarului recepționat de la Comisia de evaluare. Subiectul evaluării poate prezenta informații suplimentare pe care le consideră relevante doar dacă probează că a fost în imposibilitate de a le prezenta anterior. Reprezentantul comisiei de evaluare și subiectul evaluării, în persoană, sunt în drept să își prezinte poziția.

Totodată, alineatul (2) al aceluiași articol prevede că în procesul examinării rezultatelor evaluării, Consiliul Superior al Magistraturii ține cont de dovezile care confirmă săvârșirea de către subiectul evaluării a faptelor prevăzute la art.11 alin. (2) și (3).

2.3. La 13 martie 2025, Consiliul Superior al Magistraturii (*în continuare CSM*) a recepționat de la Comisia de evaluare Raportul cu privire la evaluarea subiectului Alexandru Spoială întocmit în limbile engleză și română, precum și dosarul de evaluare (în volum de 595 de documente, 4359 pagini).

Prin Hotărârea CSM nr. 180/15 din 16 aprilie 2025, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a prelungit cu 15 zile termenul procedurilor administrative de examinare a rapoartelor Comisiei de evaluare externă în privința unor judecători, printre care și în privința judecătorului Alexandru Spoială.

Consiliul a stabilit pentru data de 23 aprilie 2025 o ședință publică în cadrul căreia s-au pus în discuție rezultatele evaluării de către Comisia de evaluare a judecătorului Curții de Apel Centru Alexandru Spoială.

În ședința Plenului CSM reprezentantul Comisiei de evaluare nu s-a prezentat, fiind citat legal despre data, ora și locul desfășurării ședinței.

În conformitate cu prevederile art. 18 alin. (1) din Legea nr. 252/2023, Plenul CSM cu unanimitate de voturi a hotărât posibilă examinarea Raportului de evaluare a subiectului în lipsa reprezentantului Comisiei de evaluare.

2.5. În ședința Plenului Consiliului Superior al Magistraturii din 23 aprilie 2025, subiectul evaluării, Alexandru Spoială, a susținut concluziile formulate de Comisia de evaluare și a solicitat aprobarea raportului, cu promovarea evaluării.

Având în vedere că, în legătură cu persoana evaluată, au fost ridicate întrebări suplimentare privind analiza Comisiei de evaluare referitoare la implicarea sa în cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului – în special în cauza *Malai c. Republicii Moldova* – și ținând cont de faptul că acest aspect a fost examinat anterior de Comisie în ședință închisă, membrul raportor a propus ca și în cadrul Plenului această chestiune să fie analizată în ședință închisă. Propunerea a fost acceptată cu unanimitate de

voturi, respectiv Plenul a decis ca examinarea Raportului de evaluare în privința acestui aspect să se desfășoare în ședință închisă.

Ca rezultat al explicațiilor subiectului în cadrul ședinței închise, dubiile în privința cauzelor care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului – în special în cauza *Malai c. Republicii Moldova* au fost înlăturate.

III. Aprecierea rezultatelor evaluării de către Consiliul Superior al Magistraturii:

3.1 Analizând dosarul de evaluare recepționat de la Comisia de evaluare, audiind subiectul, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii reține următoarele.

3.2. Subiectul este judecător la Curtea de Apel Centru din 2017 și Vicepreședinte interimar din ianuarie 2024. Până la 27 decembrie 2024, această instanță era denumită Curtea de Apel Chișinău.

Între 2009 și 2017, subiectul a fost judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

3.3. Examinând rezultatele evaluării subiectului, în baza dosarului de evaluare, Consiliul Superior al Magistraturii ajunge la concluzia de a accepta Raportul Comisiei de evaluare privind propunerea de promovare a evaluării externe, din considerentele ce urmează.

3.4. Conform concluziilor din Raportul de evaluare, în privința subiectului Comisia de evaluare a analizat și, după caz, a solicitat clarificări suplimentare din partea subiectului cu privire la următoarele:

a) *diferența potențială între avere, cheltuieli și venituri (avere nejustificată sau inexplicabilă) pentru 2012 și 2013;*

b) *potențialul conflictul de interes;*

c) *implicarea în cazuri care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului.*

3.5. Diferența potențială între avere, cheltuieli și venituri (avere nejustificată sau inexplicabilă) pentru anii 2012 și 2013

În urma analizei detaliate a situației financiare a subiectului și a explicațiilor acestuia în două runde de întrebări, Comisia a identificat o avere inexplicabilă pentru 2012 și 2013. Conform calculelor Comisiei, diferența (soldul negativ) dintre veniturile (fluxurile financiare de intrare) și cheltuielile (fluxurile financiare de ieșire) din acești ani a fost de - 16.876 MDL și, respectiv, - 8.746 MDL, formând astfel o avere inexplicabilă totală de - 25.622 MDL.

Comisia a menționat că chiar dacă suma identificată a soldului negativ pentru acești ani ar fi considerată o avere inexplicabilă, aceasta nu ar depăși pragul de 234.000 MDL prevăzut la articolul 11 alin. (3) litera (a) din Legea nr.

252/2023. În consecință, Comisia nu a solicitat explicații suplimentare cu privire la acest aspect.

Consiliul Superior al Magistraturii a constatat că starea de fapt reținută de către Comisia de evaluare este raportată la materialele procedurii de evaluare, motiv din care cerința prevăzută de articolul 11 alin. (3) litera (a) din Legea nr. 252/2023 este respectată.

3.6. Potențialul conflict de interes

Conform unui articol din mass-media, subiectul nu a declarat abținere, și posibil ar fi favorizat-o pe angajata sa, în cadrul concursului de admitere din 2023 organizat de Institutul Național al Justiției (în continuare „INJ”). Comisia a adresat întrebări subiectului și INJ cu privire la acest aspect.

Subiectul a declarat că, în calitate de membru al comisiei de admitere la INJ, înainte de a semna declarația privind lipsa conflictului de interes, i-a informat pe ceilalți membri ai comisiei de admitere că unul dintre candidați, A.R., era angajată ca grefier în echipa sa. Deoarece membrii comisiei de admitere nu au considerat că acesta este un motiv de recuzare, subiectul nu s-a retras din comisie. În schimb, acesta a semnat declarația privind lipsa conflictului de interes, notând cu o declarație scrisă de mână că candidatul A.R. „este angajată în calitate de grefier (Curtea de Apel Chișinău) în echipa subsemnatului. Consider necesar de a comunica acest aspect”.

INJ a prezentat declarația semnată de subiect cu privire la lipsa conflictului de interes. În răspunsul său, INJ a explicat că declarația semnată de subiect cu text scris de mână a fost comunicată membrilor comisiei de admitere. Comisia de admitere a decis că „temeiuri pentru a constata existența conflictului de interes a domnului Alexandru Spoială, judecător la Curtea de Apel Chișinău, membru al comisiei de admitere nu sunt”. Din acest motiv, INJ a declarat că nu a fost necesară transmiterea declarației sale către Consiliul INJ în conformitate cu articolul 16 alineatele (3) și (4) din Legea INJ.

Conform art. 16 alin. (3) și (4) din Legea nr. 152/2006 privind Institutul Național al Justiției, din componența comisiilor pentru examenele de admitere nu pot face parte membrii Consiliului Institutului, ai Consiliului Superior al Magistraturii, ai Consiliului Superior al Procurorilor, ai organelor din subordinea Consiliului Superior al Magistraturii, ai organelor din subordinea Consiliului Superior al Procurorilor și persoanele care sunt în conflict de interese. Membrii comisiilor vor semna declarații pe propria răspundere în acest sens. În cazul în care incompatibilitatea se depistează după desemnarea membrilor Comisiei, membrul în cauză trebuie să se retragă și să comunice îndată această situație Consiliului pentru înlocuirea sa.

Legea nu prevede în mod expres dacă comisia de admitere sau INJ sau Consiliul acestuia stabilește în primă instanță dacă există un conflict de interes.

În acest caz, după cum s-a menționat, comisia de admitere a stabilit că nu există niciun conflict de interes.

La audiere, subiectul a subliniat similitudinea acestei situații cu evaluarea obișnuită a unui grefier de către judecător, care determină salariul și gradele de calificare ale funcționarilor publici. În plus, acesta a explicat că A.R. nu a promovat concursul de admitere în 2023 și a fost înscrisă la studii la INJ în anul următor, când subiectul nu făcea parte din comisia de admitere.

Pe baza normelor în vigoare la momentul acțiunilor relevante, precum și a explicațiilor subiectului, Comisia a concluzionat că acțiunile subiectului nu au fost în necorespondere cu criteriul de integritate etică în temeiul articolului 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023.

3.6.1. Examinând starea de fapt și materialele procedurii de evaluare referitoare la acest dubiu, se constată că prin Hotărârea nr. 324/18 din 27 iulie 2023, Consiliul Superior al Magistraturii l-a desemnat pe Alexandru Spoială, judecător la Curtea de Apel Chișinău, ca membru permanent al Comisiei pentru examenele de admitere din anul 2023, destinate formării inițiale a candidaților la funcțiile de judecător și procuror.

Ulterior, prin Hotărârea nr. 10/3 din 24 august 2023, Consiliul Institutului Național al Justiției a aprobat componența Comisiei pentru examenele de admitere în anul 2023, având ca membri, printre alții, pe Alexandru Spoială.

La data de 4 septembrie 2023 domnul Alexandru Spoială a semnat declarația privind lipsa conflictelor de interese cu persoanele care participă la concurs, menționând în conținutul declarației faptul că R.A., candidată în cadrul concursului, este angajată în calitate de grefier la Curtea de Apel Chișinău, activând în echipa sa.

Această mențiune nu exprimă existența unui conflict de interese în sensul strict al termenului, ci reflectă o atitudine responsabilă și onestă din partea judecătorului, care a considerat necesar să aducă la cunoștința comisiei această informație, chiar dacă în opinia sa nu există elemente care să afecteze obiectivitatea sa în evaluarea candidaților.

Potrivit actului de dispoziție din 4 septembrie 2023, emis de președintele Comisiei pentru examenele de admitere la cursurile de formare inițială în cadrul Institutului Național al Justiției pentru perioada octombrie 2023 – aprilie 2025, s-a constatat în mod expres că nu există temeiuri pentru a reține existența unui conflict de interese în cazul domnului Alexandru Spoială.

În această ordine de idei, aplicarea testului consacrat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului pentru analizarea imparțialității, și anume cel subiectiv și obiectiv, conduce la concluzia că nu sunt întrunite condițiile pentru a justifica un dubiu legitim. Conform cauzei *Micallef c. Malta* [GC], nr. 17056/06, hotărârea din 15 octombrie 2009, imparțialitatea se apreciază, pe de o parte, în mod subiectiv, prin analiza conduitei individuale a persoanei vizate și, pe de altă

parte, în mod obiectiv, prin examinarea dacă există fapte verificabile care pot da naștere unei temeri justificate din perspectiva unui observator rezonabil.

În cazul de față, din perspectiva subiectivă, nu există nicio probă că domnul Spoială ar fi manifestat vreo atitudine părtinitoare față de candidată sau că relația profesională anterioară ar fi influențat în vreun fel comportamentul său în cadrul comisiei. Din contra, menționarea voluntară a acestei situații în declarația de imparțialitate indică un grad sporit de conștiinciozitate și probitate profesională.

Din perspectiva obiectivă, simplul fapt că o candidată activează ca grefier în instanța în care funcționează un membru al comisiei nu este, în sine, suficient pentru a genera aparența unei lipse de imparțialitate. O asemenea relație profesională, firească în contextul activității judiciare, nu presupune automat existența unei relații personale sau de dependență care să afecteze capacitatea de a evalua obiectiv. În lipsa oricăror elemente suplimentare, nu se poate susține că un observator obiectiv și informat ar putea concluziona existența unei părtiniri sau a unei aparențe de lipsă de imparțialitate.

Prin urmare, în lumina testului CEDO și a standardelor de imparțialitate, se poate concluziona că nu există indicii sau aparențe care să pună la îndoială caracterul echitabil al participării domnului Alexandru Spoială în componența Comisiei pentru examenele de admitere din 2023 în cadrul Institutului Național al Justiției.

3.7. Implicarea în cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului (în continuare „Convenția”)

Potrivit Agentului Guvernamental și a unei petiții din 27 noiembrie 2024, subiectul a fost implicat în trei cazuri care au făcut obiectul unor cereri la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „CtEDO”):

- *Mătășaru c. Republicii Moldova*, nr. 53098/17, 30 noiembrie 2021;
- *Madam c. Republicii Moldova*, nr. 42715/19, 6 septembrie 2022;
- *Malai c. Republicii Moldova*, nr. 24179/18, 19 noiembrie 2024.

În cauza *Mătășaru*, subiectul a fost membru al Curții de Apel Chișinău, care a decis încetarea procedurii de apel după ce procurorul a retras apelul împotriva sentinței prin care reclamantul a fost găsit vinovat. Prin această decizie, Curtea de Apel nu a decis asupra fondului cauzei. În acest context, hotărârea CtEDO nu pare să fie direct legată de decizia care implică subiectul. Prin urmare, analiza ce urmează se referă doar la cauzele *Madam* și *Malai*.

În conformitate cu articolul 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023, un subiect nu corespunde cerințelor de integritate etică dacă Comisia de evaluare a stabilit că, în ultimii 10 ani, a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare contrare normelor imperative ale legii, iar CtEDO stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

Prin Hotărârea nr. 2 din 16 ianuarie 2025, Curtea Constituțională a constatat caracterul constituțional al acestor prevederi. Curtea a menționat că pentru a constata caracterul arbitrar al comportamentului sau al actelor emise de subiectul evaluat, Comisia de evaluare trebuie să stabilească întrunirea cumulativă a două condiții:

a) comportamentul sau actul emis este contrar normelor imperative ale legii și

b) CtEDO a stabilit, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene a Drepturilor Omului.

De asemenea, Curtea Constituțională a menționat că, pentru a elucida înțelesul textelor contestate, destinatarii pot avea în vedere, inclusiv, sensul atribuit acestei noțiuni de CtEDO. Astfel, de exemplu, în cauza *Bochan v. Ucraina* (nr. 2), 5 februarie 2015, § 62, CtEDO a notat că o decizie judecătorească este arbitrară dacă, în esență, nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. CtEDO consideră că o asemenea decizie reprezintă o „*denegare a dreptății*”. De asemenea, în cauza *Ballıktaş Bingöllü v. Turcia*, 22 iunie 2021, § 75, CtEDO a notat că se poate considera că printr-o decizie judecătorească a fost comisă o „*eroare vădită*” dacă instanța a comis o eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată și că aceasta este aptă să perturbe caracterul echitabil al procedurii.

În *Bîzdîga*, CtEDO a constatat încălcarea articolului 8 din Convenție pe motiv că procesul decizional, în urma căruia drepturile de vizită ale reclamantului au fost limitate, nu a fost rezonabil, echitabil și suficient de expeditiv în circumstanțele cauzei.

3.7.1. *Madam c. Republicii Moldova, nr. 42715/19, 6 septembrie 2022*

În această cauză, după ce reclamantul a fost achitat de prima instanță, Curtea de Apel a anulat hotărârea instanței inferioare și a pronunțat o hotărâre de condamnare fără a audia din nou toți martorii. CtEDO a constatat că aceasta reprezintă o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție.

În cadrul procedurii naționale, N.M. (în continuare „inculpatul”) a fost învinuit în temeiul art. 264 alin. (1) din Codul penal, deoarece, în timp ce conducea vehiculul său, în care se aflau doi pasageri, nu a respectat regulile de circulație rutieră. El nu a lăsat suficient spațiu între vehiculul său și un alt vehicul aflat în fața sa. În momentul în care celălalt vehicul a început să vireze la stânga, acesta a început să îl depășească prin partea stângă, circulând pe partea de drum rezervată circulației din sens opus și cauzând astfel un accident rutier.

Judecătoria Chișinău a audiat inculpatul, două părți vătămate și un martor. Instanța a examinat procesul verbal de cercetare la fața locului, raportul privind absența consumului de alcool și cele două rapoarte de expertiză privind leziunile. Pentru a decide achitarea inculpatului, instanța s-a bazat pe

următoarele considerente: (i) până la impact, inculpatul nu conducea pe banda din sens opus, fapt confirmat de urmele de frânare ale vehiculului său, (ii) nu au fost prezentate alte probe care să demonstreze că inculpatul a intrat intenționat pe banda din sens opus, (iii) fotografiile anexate la procesul verbal de cercetare la fața locului nu oferă o vedere panoramică a locului accidentului în raport cu drumul, (iv) nu a fost efectuată nicio expertiză tehnică pentru a stabili locul exact al accidentului și poziția vehiculelor.

În urma apelului procurorului, Curtea de Apel l-a găsit vinovat pe inculpat. În decizia din 24 septembrie 2018 s-a concluzionat că prima instanța a greșit în evaluarea declarațiilor inculpatului, care diferă de cele ale părților vătămate și ale martorilor. Instanța și-a întemeiat hotărârea pe declarațiile celor două părți vătămate – pasageri aflați în vehiculul inculpatului (care au fost reaudiate în apel) și a unui martor absent (neaudiat în apel). Partea vătămată care a văzut impactul a mărturisit că un alt vehicul, aflat în fața lor, a virat la un moment dat la stânga, iar ambele părți vătămate au depus mărturie despre viteza mare a vehiculului în care se aflau. Aceste mărturii au fost confirmate de procesul verbal de cercetare la fața locului. Acesta din urmă a constatat urme de derapare de 11,1 metri lăsate de vehiculul inculpatului în urma coliziunii și urme de frânare de 20,6 metri lăsate de roțile din față ale aceluiași vehiculul. Martorul absent este un prieten al șoferului celui alt vehicul implicat în accident. El conducea un alt vehicul în timp ce discuta la telefon cu șoferul celui alt vehicul. Acest martor nu a văzut impactul. Acesta a observat doar urmele de frânare, inclusiv cele peste linia dublă continuă, lăsate de vehiculul inculpatului. Pe 6 martie 2019, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul inculpatului și a menținut decizia Curții de Apel Chișinău.

În cauza *Madam*, CtEDO a constatat o încălcare a garanțiilor prevăzute la art. 6 § 1 din Convenție. Aceasta a concluzionat că Curtea de Apel nu ar fi putut, în conformitate cu cerința unui proces echitabil, să anuleze hotărârea instanței de fond și să pronunțe o condamnare fără o evaluare directă a probelor prezentate de martori și experți (a se vedea § 10 din hotărârea CtEDO).

Articolul 415 din Codul de procedură penală în redacția de la acea dată (în continuare „CPP”) prevedea că „(2/1) Judecând apelul declarat împotriva sentinței de achitare, instanța de apel nu este în drept să pronunțe o hotărâre de condamnare fără audierea învinutului prezent, precum și a martorilor acuzării solicitați de părți. Martorii acuzării se audiază din nou în cazul în care declarațiile lor constituie o mărturie acuzatorie, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea inculpatului.”

Comisia constată că a existat o jurisprudență constantă a CtEDO, inclusiv împotriva Republicii Moldova, în ceea ce privește cele sus menționate (a se vedea, de exemplu, *Sigurþórsson Arnarsson c. Islandei*, nr. 44671/98, 15 iulie 2003, § 38; *Popovici c. Republicii Moldova*, nr. 289/04 și 41194/04, 27

noiembrie 2007, § 68; *Dan c. Republicii Moldova*, nr. 8999/07, 5 iulie 2011, § 30; *Lazu c. Republicii Moldova*, nr. 46182/08, 5 iulie 2016, § 40).

În prima rundă de întrebări, subiectul a precizat că două părți vătămate au fost audiate de Curtea de Apel în această cauză. Părțile vătămate se aflau în vehiculul inculpatului, iar una dintre ele era pe bancheta din față și a văzut impactul. Subiectul a considerat, așadar, că „audierea părților vătămate și examinarea probelor scrise au fost suficiente pentru a stabili vinovăția unei persoane”. El a adăugat că „neaudierea unui singur martor este legată de particularitățile individuale ale acestui caz și nu reprezintă o încălcare sistemică sau repetitivă”.

În a doua rundă de întrebări, subiectul a explicat că a urmat principiile stabilite în jurisprudența CtEDO. Doi dintre cei trei martori au fost audiați. Declarațiile martorului neaudiat în apel s-au referit la aspecte post-impact, care au fost coroborate de declarațiile celor audiați în instanță și de procesul verbal de cercetare la fața locului. În opinia subiectului, „afirmațiile martorului care nu a fost audiat în apel nu au fost nici unice, nici decisive pentru condamnare”. Decizia sa, așadar, este „în conformitate cu art. 415 alin. (2/1) din Codul de procedură penală”.

Sarcina Comisiei nu a fost să determine dacă o probă a fost decisivă, ci dacă decizia de condamnare a inculpatului, după ce a fost achitat de prima instanță, a fost arbitrară.

În special, Comisia s-a pronunțat în rapoartele sale anterioare cu privire la o chestiune similară. Cu toate acestea, chestiunea respectivă, și anume cauza *Melega*, diferă de cauza *Madam* nu numai în ceea ce privește circumstanțele faptice. În cauza *Madam*, un martor nu a fost audiat, în timp ce în cauza *Melega* a fost audiat un singur martor. În cauza *Madam*, subiectul a prezentat Comisiei o explicație detaliată a motivelor deciziei.

Prin urmare, pe baza explicațiilor subiectului și a principiilor juridice relevante, Comisia a stabilit că participarea subiectului la decizia Curții de Apel din 24 septembrie 2018 nu este un act „arbitrar” care să nu fie în corespundere cu criteriului integrității etice în temeiul articolului 11 alineatul (2) litera (a) din Legea nr. 252/2023.

Constatarea Consiliului Superior al Magistraturii:

Referitor la cauza *Madam*, se constată că în conținutul rechizitoriului prin care cauza în privința acestuia a fost expediată în instanță, în calitate de mijloace de probă au fost administrate următoarele: declarația părții vătămate A.E., declarația martorilor T.V., Ț.R. și H.I.

Din conținutul sentinței Judecătoriei Chișinău (sediul Central) din 2 aprilie 2018 prin care a fost achitat inculpatul *Madam*, se constată că pentru emiterea soluției de achitare au servit aceleași mijloace de probă, respectiv fiind audiați în cadrul ședinței de judecată partea vătămată A.E. și martorii T.V., Ț.R. și H.I.

Din conținutul deciziei Curții de Apel Chișinău din 24 septembrie 2018 (la care a participat subiectul) prin care s-a casat sentința primei instanței și s-a emis o sentință de condamnare, se constată că pentru emiterea acestei soluții au servit declarațiile părții vătămate A.E., a martorilor Ț.R. și H.I., nefiind audiat martorul T.V.

Astfel, în cauza *Madam*, CtEDO a constatat că după ce reclamantul a fost achitat de prima instanță, Curtea de Apel a anulat hotărârea instanței inferioare și a pronunțat o hotărâre de condamnare fără a audia din nou toți martorii, aceasta reprezentând o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție.

Articolul 95 a Codului de procedură penală prevede că sunt admisibile probele pertinente, concludente și utile administrate în conformitate cu prezentul cod.

Articolul 101 al aceluiași Cod prevede că fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor.

Pertinența reprezintă acea caracteristică a probei care o face relevantă și direct conectată la obiectul cauzei.

Concludența se referă la capacitatea probei de a furniza informații care pot contribui efectiv la stabilirea adevărului într-o cauză.

Utilitatea probelor reprezintă potențialul lor de a aduce clarificări și informații necesare pentru soluționarea cauzei.

Veridicitatea sau fiabilitatea probelor se referă la caracterul lor credibil și neîndoielnic.

În continuare, urmează a fi examinat faptul dacă audierea martorului T.V. ar fi corespuns cerințelor prevăzute de art. 101 din Codul de procedură penală, prin raportarea declarațiilor sale la conținutul declarațiilor martorilor Ț.R. și H.I.

Inițial, urmează a fi reținut faptul că împreună cu inculpatul Madam se afla în automobil partea vătămată A.E. și martorul Ț.R., iar martorul T.V. se afla în celălalt automobil care a fost implicat în accident, martorul H.I. nu s-a aflat la fața locului, declarațiile acestuia confirmând doar faptul că discuta la telefon cu martorul T.V. moment în care a auzit un sunet de frână și o lovitură.

Din conținutul declarațiilor părții vătămate A.E., aflăm că aceasta a declarat că, la 29 aprilie 2016, în timp ce se deplasa spre domiciliul din s. Rezeni, a acceptat o ofertă de la un bărbat (Madam) de a fi transportată cu un automobil Dacia. Ea s-a așezat pe bancheta din față, iar R.Ț. – în spate. Pe traseul Chișinău-Cimișlia, șoferul a accelerat la 100–110 km/h, iar la un moment dat, încercând să evite un automobil Mazda care efectua o întoarcere pe contrasens, a ieșit și el pe contrasens, producându-se o coliziune între cele două automobile.

Totodată, din conținutul rechizitorului și a sentinței primei instanțe, martorul R.Ț. a oferit declarații similare cu cele ale părții vătămate A.E., motiv din care acestea nu au fost administrate repetat, fiind în esență fără vreo utilitate pentru cauza penală.

Examinând declarațiile martorului care nu a fost audiat repetat în procedura de apel, și anume T.V., se constată că acesta ar fi declarat că pe 29 aprilie 2016, în jurul orei 18:00, conducând un automobil Mazda pe traseul Chișinău-Cimișlia, a început o manevră de întoarcere spre Chișinău, semnalizând stânga. Imediat după inițierea manevrei, a auzit un zgomot de frânare, urmat de o coliziune în partea stângă a automobilului.

Astfel, este lesne de înțeles faptul că martorul T.V. nu ar fi declarat o stare de fapt diferită decât cea reținută prin audierea părții vătămate A.E. și martorului R.Ț., totodată, această stare de fapt a fost confirmată și prin declarațiile martorului H.I., care a fost audiat în cadrul procedurii în apel.

În contextul analizei respectării de către judecătorul Alexandru Spoială a dreptului la un proces echitabil, prevăzut de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, este esențial de subliniat că instanțele naționale beneficiază de o marjă de apreciere în ceea ce privește evaluarea pertinentei, concludenței și **utilității** probelor, inclusiv necesitatea audierii anumitor martori, în măsura în care drepturile apărării nu sunt afectate în mod fundamental.

Analizând Raportul Comisiei de evaluare externă privind activitatea judecătorului Curții Supreme de Justiție Anatolie Țurcan, Consiliul Superior al Magistraturii prin Hotărârea nr. 387/25 din 2 iulie 2024 a constatat că, în cauza *Melega*, a fost audiat un singur martor, iar judecătorul nu a oferit nicio justificare rezonabilă pentru abaterea de la jurisprudența CtEDO. Acest aspect diferențiază clar raportul referitor la judecătorul Anatolie Țurcan de cel întocmit pentru judecătorul Alexandru Spoială, în cazul căruia, deși în cauza *Madam* nu a fost audiat un martor, judecătorul a prezentat o justificare detaliată pentru decizia luată.

Având în vedere că potrivit Legii nr. 252/2023 se evaluează criteriile de integritate etică și financiară a subiecților și nu cele de ordin profesional, Consiliul Superior al Magistraturii constată că potrivit explicațiilor oferite de subiect și circumstanțelor specifice ale prezentei cauze, decizia adoptată de subiect în cauza *Madam* sugerează o eroare de procedură (lipsa reaudierii unui martor ale cărui declarații sunt incluse în decizia de condamnare), mai degrabă decât un comportament arbitrar în raport cu criteriul etic prevăzut de art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023, motiv din care în prezenta cauză nu poate fi reținută o „*denegare de dreptate*” sau o „*eroare vădită*” - o eroare de drept pe care nicio instanță rezonabilă nu ar fi trebuit să o comită.

3.7.2. *Malai c. Republicii Moldova, nr. 24179/18, 19 noiembrie 2024 (discutată în ședință închisă)*

Cauza se referă la privarea de libertate a reclamantei timp de aproape șase luni, în absența unor motive relevante și suficiente, precum și la supravegherea sa video pe perioada aflării în custodia poliției. CtEDO a constatat violarea articolelor 5 § 3 și 8 din Convenție.

Subiectul a fost membru al Curții de Apel Chișinău, care a examinat recursurile depuse de reclamantă și procuror împotriva încheierii din 27 februarie 2018 prin care s-a dispus arestul la domiciliu. Prin decizia din 12 martie 2018, Curtea de Apel a decis înlocuirea arestului la domiciliu cu arestul preventiv. Decizia subiectului este legată de violarea articolului 5 § 3 din Convenție („Dreptul [unei persoane arestate] de a fi judecată în termen rezonabil sau de a fi eliberată în cursul procedurii”).

Reclamanta N.M. activa în calitate de primar al unui sat. În martie 2017, Procuratura a deschis o cauză penală în legătură cu acuzațiile de corupție și abuz în serviciu în cadrul unei licitații publice pentru construirea unui apeduct în satul său. Se presupune că unul dintre participanți, care în cele din urmă nu a câștigat licitația, i-a promis reclamantei 10% din suma ce ar fi trebuit plătită în temeiul contractului atribuit și că ea ar fi selectat compania cu cea mai mare ofertă ca fiind câștigătoare, contrar cerințelor legale. Participantul în cauză a mărturisit că el și reclamanta au convenit asupra unei sume de 10%. Reclamanta a confirmat că a primit o astfel de ofertă, dar a negat că ar fi acceptat-o.

Pe 20 noiembrie 2017, reclamanta a fost reținută și aflată în custodia poliției până pe 22 noiembrie 2017, când a fost plasată în arest la domiciliu. Măsura arestului la domiciliu a fost prelungită de șase ori, inclusiv prin plasarea în arest preventiv timp de unsprezece zile în martie 2018. Reclamanta a fost eliberată pe 14 mai 2018. De fiecare dată când instanțele i-au prelungit arestul la domiciliu sau au plasat-o în arest preventiv, s-au bazat pe motive similare, și anume riscul ca reclamanta să interfereze cu investigația sau să influențeze martorii. Reclamanta a făcut recurs, fără succes, împotriva fiecărei încheieri de prelungire a detenției. Ea a susținut că nu exista nicio suspiciune rezonabilă privind săvârșirea infracțiunii și nici motive relevante sau suficiente pentru privarea sa de libertate. Ea a afirmat că dosarul penal a fost motivat politic, deoarece refuzase să se alăture partidului de guvernare de atunci.

Conform informațiilor disponibile, dosarul penal împotriva reclamantei nu a fost trimis în instanță.

În cauza *Malai*, CtEDO a constatat o încălcare a articolului 5 § 3 din Convenție după ce a concluzionat că instanțele naționale s-au bazat pe motive stereotipe și abstracte pentru a prelungi detenția reclamantei. Instanțele naționale au justificat detenția de aproape șase luni a reclamantei pe motiv de potențială influențare a martorilor și de interferență în anchetă, dar nu au luat în considerare lipsa unui astfel de comportament al ei în primele opt luni ale anchetei după martie 2017. Instanțele naționale au ignorat, de asemenea, afirmația reclamantei potrivit căreia nu au rămas martori neaudiați după arestarea sa în noiembrie 2017.

Comisia constată că a existat o jurisprudență constantă a CtEDO, inclusiv împotriva Republicii Moldova, în ceea ce privește arestarea preventivă în cauze penale. Hotărârile relevante includ următoarele: *Șarban c. Republicii Moldova*,

nr. 3456/05, 4 octombrie 2005, §§ 97-104; *Castraveț c. Republicii Moldova*, nr. 23393/05, 13 martie 2007, § 33; *Idalov c. Rusiei* [GC], nr. 5826/03, 22 mai 2012, § 140; *Lauruc c. României* nr. 34236/03, 23 aprilie 2013, § 82; *Šoš c. Croației*, nr. 26211/13, 1 decembrie 2015, §§ 95-97; *Buzadji c. Republicii Moldova* [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016, §§ 115-123; *Făgăraș c. României*, nr. 75431/10, 14 februarie 2017, §§ 22-29; *Merabishvili c. Georgiei*, nr. 72508/13, 28 noiembrie 2017, §§ 222-224.

Întrebat în a treia rundă de întrebări despre decizia Curții de Apel din 12 martie 2018, la care a participat, subiectul a răspuns că „raportor pe acest caz a fost un alt judecător mult mai experimentat, care a fost un fel de mentor pentru el”. Subiectul a adăugat că „a fost judecător la Curtea de Apel Chișinău doar pentru o perioadă de 9-10 luni”. Subiectul a subliniat că a luat în considerare jurisprudența CtEDO și a considerat că existau temeiuri pentru a dispune arestul preventiv, deși „a participat doar o singură dată și nu putea cunoaște chestiunea în ansamblu”.

În opinia subiectului, „aplicarea unei măsuri mai severe este justificată în cazul unei persoane aflate în arest la domiciliu și care nu se prezintă când este citată de organul de urmărire penală”. El a menționat că „colegiul a conchis în unanimitate că această circumstanță [neprezentarea la citarea procurorului] justifică modificarea măsurii preventive” [din arest la domiciliu în arest preventiv]. Subiectul consideră că „într-o astfel de situație, aplicarea măsurii arestului preventiv are ca scop prevenirea cazurilor de neprezentare la organul de urmărire penală”. Subiectul nu a făcut referire, în răspunsul său care justifică decizia din 12 martie 2018, la nicio normă juridică sau practică judiciară.

Conform informațiilor oferite de INJ și Consiliul Superior al Magistraturii, subiectul a participat la diverse activități de instruire organizate de INJ și de alte instituții. Tematicile cursurilor cuprind aplicarea măsurilor preventive și coercitive (cursuri din 2013 și 2018), jurisprudența CtEDO (cursuri din 2013, 2016) și cursuri pentru formatori privind standardele CtEDO (în 2013, 2014 și 2015).

Arestul preventiv sau arestul la domiciliu (ambele constituie privare de libertate conform jurisprudenței CtEDO) pot fi dispuse numai dacă sunt întrunite cumulativ câteva condițiile prevăzute de art. 176 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Aceste temeiuri au fost integrate în legislația națională din jurisprudența bine stabilită a CtEDO. Fiecare dintre aceste temeiuri sau riscuri nu poate fi invocat *in abstracto*, ci trebuie susținut de probe factuale. CtEDO a reiterat în jurisprudența sa că o persoană acuzată de o infracțiune trebuie să fie întotdeauna eliberată în așteptarea judecății, cu excepția cazului în care statul poate demonstra că există motive „relevante și suficiente” care justifică continuarea detenției.

Curtea Constituțională a precizat că arestul preventiv poate fi folosit numai în cazurile strict necesare, atunci când nu există alternative și ca măsură de ultimă instanță, și nu ca măsură punitivă (Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 23 februarie 2016, § 92).

Singurul element de fapt care să susțină temeiurile arestării preventive a fost neprezentarea reclamantei în fața procurorului pentru a primi materialele pentru prelungirea arestului la domiciliu (§§ 12-16 din încheierea instanței din 27 februarie 2018). Deși acest fapt nu a fost acceptat de către judecătorul de instrucție, deoarece, după cum știa procurorul, reclamanta se prezentase în aceeași zi la o ședință de judecată, acest fapt a fost admis de Curtea de Apel Chișinău (cu participarea subiectului) ca motiv pentru arestarea preventivă. Curtea de Apel nu a identificat probe relevante care să dovedească riscurile menționate la articolul 176 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Presupunând, așa cum a susținut procurorul, că reclamanta ar fi putut veni la organul de urmărire penală înainte de a participa la ședința de judecată, colegiul Curții de Apel, înainte de a dispune arestarea preventivă, ar fi trebuit să analizeze posibilitatea aplicării altor măsuri de prevenire a riscului de evadare (art.185 alin. (3) din Codul de procedură penală) sau a altor măsuri procesuale de constrângere prevăzute de legea procesual penală (art.197 alin. (1), 198 din Codul de procedură penală), cum ar fi obligarea de a se prezenta la organul de urmărire penală.

Astfel, Comisia a fost de acord cu CtEDO că Curtea de Apel nu a identificat motive relevante și suficiente pentru a dispune și a prelungi privarea de libertate a reclamantei în așteptarea procesului de judecată (a se vedea §§ 16, 17 din hotărâre). În lumina jurisprudenței CtEDO citate mai sus (*Bochan* (nr.2) și *Ballıktaş Bingöllü*), decizia Curții de Apel din 12 martie 2018 ar putea fi, de asemenea, considerată ca reflectând o „eroare vădită” și, prin urmare, ca fiind arbitrară în sensul articolului 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023.

Cu toate acestea, Comisia a stabilit că participarea subiectului la decizia în cauză a Curții de Apel nu este suficientă, în sine, pentru a constitui temei de a concluziona că acesta nu corespunde cu criteriile de integritate etică. În această privință, Comisia observă că subiectul a participat la acest caz în calitate de membru relativ junior al colegiului Curții de Apel, care a emis o decizie unanimă de admitere a recursului procurorului. În ceea ce privește participarea subiectului, decizia pare a fi un act izolat care este mai degrabă caracterizat ca o problemă de performanță profesională decât una de integritate etică. Constatarea necorespunderii cu criteriile etice doar pe baza acestui act ar fi disproporționată.

Constatarea Consiliului Superior al Magistraturii:

Referitor la cauza *Malai*, Consiliul va face trimitere la cauza *Rupa c. României* (nr. 2), nr. 58478/00, hotărâre din 16 decembrie 2008, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a analizat responsabilitatea individuală a unui

judecător în contextul unei hotărâri judiciare emise de un complet colegial, subliniind în special importanța contextului decizional și a gradului de implicare a judecătorului în adoptarea deciziei respective.

Această jurisprudență este relevantă pentru evaluarea conduitei unui judecător atunci când se apreciază dacă o eroare judiciară sau o încălcare a Convenției poate fi imputată, în mod direct, unei probleme de integritate sau conduite etică.

Astfel, în § 130 Curtea a subliniat că nu orice eroare judiciară sau încălcare a Convenției poate fi automat considerată o consecință a relei-credințe, neglijenței grave sau a unei lipse de integritate a judecătorului implicat. Curtea a precizat că trebuie să se țină cont de contextul în care judecătorul a adoptat hotărârea, de structura colegială a instanței și de măsura în care acesta a influențat decizia finală. În cazul completelor colegiale, răspunderea nu poate fi dedusă în mod automat din simpla participare la actul decizional.

În § 131, Curtea a reiterat că, într-o instanță compusă din mai mulți judecători, nu toți membrii completului pot exercita același nivel de control asupra argumentației sau redactării deciziei, iar uneori judecătorii se pot alătura unui raționament elaborat în principal de un coleg mai experimentat. De asemenea, judecătorii se pot baza, în mod legitim, pe pregătirea și experiența profesională a altor membri ai completului. În asemenea cazuri, nu poate fi imputată lipsa de diligență profesională dacă nu există dovezi că judecătorul a acționat cu rea-credință sau cu ignorarea intenționată a drepturilor garantate de Convenție.

În § 132, Curtea a atras atenția că evaluarea conduitei unui judecător trebuie să țină seama de rolul său în cadrul completului, de eventualele opinii separate (dacă există), precum și de existența sau absența unui control efectiv asupra conținutului deciziei. Curtea a conchis că atribuirea automată a responsabilității pentru o încălcare a Convenției unui judecător doar pe baza participării formale la un complet decizional este incompatibilă cu cerințele unei evaluări echitabile și proporționale a conduitei sale.

Așa cum a reținut anterior în cauza *Madam*, Consiliul va reitera că potrivit Legii nr. 252/2023 se evaluează criteriile de integritate etică și financiară a subiecților și nu cele de ordin profesional, Consiliul Superior al Magistraturii constată că potrivit explicațiilor oferite de subiect și circumstanțelor specifice ale prezentei cauze, decizia adoptată de subiect în cauza *Malai* sugerează mai mult o performanță profesională decât un comportament arbitrar în raport cu criteriul etic prevăzut de art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023, motiv din care în prezenta cauză nu poate fi reținută o „*denegare de dreptate*” sau o „*eroare vădită*” - o eroare de drept pe care nicio instanță rezonabilă nu ar fi trebuit să o comită.

3.8. Plenul Consiliului Superior al Magistraturii constată că evaluarea domnului Alexandru Spoială, judecător la Curtea de Apel Centru, a fost

efectuată de Comisia de evaluare externă cu respectarea procedurii. Raportul de evaluare nu a identificat nicio neconformitate cu criteriile prevăzute la articolul 11 din Legea nr. 252/2023.

Urmează a fi reținut că evaluarea externă este reglementată de o lege adoptată de Parlament în anul 2023, după consultarea repetată cu Comisia de la Veneția, iar majoritatea recomandărilor Comisiei de la Veneția au fost acceptate. Legea a fost adoptată pentru a asigura integritatea judecătorilor și procurorilor și a sporirii încrederii societății în justiție. Comisia de la Veneția a examinat inclusiv necesitatea evaluării externe și a admis că, în contextul Republicii Moldova, aceasta ar putea avea loc. Până în prezent, Legea nr. 252/2023 a fost modificată de câteva ori.

3.9. Prin urmare, Plenul Consiliului concluzionează asupra soluției finale de acceptare a Raportul de promovare a evaluării externe de către Alexandru Spoială, nefiind identificată nicio neconformitate cu criteriile prevăzute la articolul 11 din Legea nr. 252/2023.

4.1. În conformitate art. 18 din Legea nr. 252/2023, Consiliul Superior al Magistraturii adoptă o hotărâre motivată asupra Raportului Comisiei de evaluare, care se publică în ziua adoptării.

Alineatul (3) al aceluiași articol prevede că Consiliul Superior al Magistraturii acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării.

În situația din speță, în urma examinării raportului Comisiei de evaluare, a materialelor acumulate pe parcursul evaluării cât și a poziției subiectului exprimate în cadrul audierii publice în fața Plenului, circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la nepromovarea evaluării de către subiect nu au fost constatate, motiv din care în cazul din față nu poate să existe o altă soluție decât acceptarea Raportului cu privire la evaluarea externă a subiectului și constatarea promovării evaluării de către ultimul.

4.2. În corespundere cu dispozițiile art. 24 alin. (1) din Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (*în redacția în vigoare până la 26 august 2022 conform HCC nr. 17 din 18 iulie 2024*), Consiliul Superior al Magistraturii adoptă hotărâri cu votul deschis al majorității membrilor săi.

4.3. Potrivit art. 18 alin. (4) din Legea nr. 252/2023, hotărârea motivată a consiliului respectiv se publică pe pagina web oficială a acestuia și se expediază la adresa de poștă electronică subiectului evaluării și comisiei de evaluare în ziua adoptării.

4.4. Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 16 ianuarie 2025, printre altele, s-a recunoscut constituțional textul „se publică pe pagina web oficială a acestuia și” din articolul 18, alin. (4) din Legea nr. 252 din 17 august 2023 în măsura în care hotărârea motivată a Consiliului Superior al Magistraturii sau a Consiliului Superior al Procurorilor se publică pe pagina web oficială după expirarea termenului de contestare a acestei hotărâri sau, în cazul în care

hotărârea a fost atacată, după pronunțarea actului de jurisdicție corespunzător de către Curtea Supremă de Justiție.

4.5. Potrivit art. 19 alin. (1) și (3) din Legea nr. 252/2023, prin derogare de la prevederile Codului administrativ, hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii poate fi contestată de către subiectul evaluării sau de către comisia de evaluare în termen de 15 zile de la recepționarea prin poștă electronică a actului respectiv. Depunerea contestației suspendă executarea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii.

4.6. Reieșind din raționamentele sus-menționate, în rezultatul exprimării votului membrilor Plenului Consiliului Superior al Magistraturii prezenți la ședință, cu 10 (zece) voturi „pro” și 0 (zero) voturi „împotrivă”, în conformitate cu art. 4 și art. 8¹ alin. (2), art. 24 alin. (1) și art. 25 alin. (1) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, art. 3 și art. 18 din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, nr. 252/2023, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii,

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Se acceptă Raportul cu privire la evaluarea externă a judecătorului Curții de Apel Centru Alexandru Spoială și se constată promovarea evaluării.

2. Hotărârea poate fi contestată la Curtea Supremă de Justiție în termen de 15 zile de la notificare.

3. Prezenta Hotărâre se expediază la adresa de poștă electronică a domnului Alexandru Spoială, Comisiei de evaluare și se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii în ordinea stabilită.

**Președintele ședinței Plenului
Consiliului Superior al Magistraturii**

Sergiu Caraman